

пластичної медицини, що підкріплюється за допомогою різноманітних глянцевого журналі і телепередач на зразок тих, де відбувається перевтілення з гидкого каченя на принцесу, і впевненість в тому, що все можна змінити і повернути назад, позбавляють почуття небезпеки і страху перед потенційними ризиками від таких хірургічних втручань.

Проаналізувавши сутність та зміст поняття «wellness-технології», ми дійшли висновку, що ключовими елементами, які визначають інтенсивність звертання до wellness- технологій є психологічні особливості, рівень доходів, рівень культури, спосіб життя, рівень інформованості особистості. Основні тенденції у звертанні споживачів до wellness-технологій мають соціальні витоки і пов'язані з адаптацією особистості до сучасного соціального простору. У будь-якому випадку сьогодні людині необхідно слідувати класичним тезам: помірність є запорукою здорового життя і замало бажання бути здоровим, для цього необхідні знання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Стоян І. М., Іщенко Т. І., Шидловська О. Б. Сучасні тенденції розвитку wellness індустрії в Україні / І. М. Стоян, Т. І. Іщенко, О. Б. Шидловська // Teoria I praktyka-znaczeniebadań naukowych (Zbiórraportównaukowych. Wykonane na materiałach Międzynarodowej Naukowi Praktycznej Konferencji 29.07.2013 - 31.07.2013 roku). – Lublin: Wydawca: Sp. z.o.o. «Diamondtradingtour», 2013. – 124 str.
2. Бодрийяр Ж. Символический обмен и смерть / Ж. Бодрийяр. – М. : «Добросвет», 2000. – 387 с.
3. Калина М. С. Здоров'я як цінність сучасної української культури в умовах глобалізації / М. С. Калина // Практична філософія. Науковий журнал. – К., 2014. – № 4 (54). – С. 57-62.
4. Ильин А. Н. Культура, стремящаяся в никуда: критический анализ потребительских тенденций: монография / А. Н. Ильин. – Омск : Изд-во ОмГПУ, 2012. – 266 с.
5. Доній Н. Є. Соціальна девіталізація особистості в глобалізованому світі: філософська концептуалізація: автореф. дис... д-ра філософ. наук: 09.00.03 [Текст] / Н. Є. Доній; Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. – К., 2015. – 36 с.
6. Поліщук К. О. Вплив споживання інформаційних технологій на людство/ К. О. Поліщук // Грані. Науково-теоретичний і громадсько-політичний альманах. – 2015. – № 4 (120). – С. 127-131.

Іванова Наталія Володимирівна кандидат філософських наук, доцент, завідувач відділення «Дошкільне виховання» Луцький педагогічний коледж

УДК 101.1:316+111.6

ЕВОЛЮЦІЯ МИСЛЕННЯ В ПРОСТОРІ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ РЕАЛЬНОСТІ: ДІЯЛЬНІСНИЙ АСПЕКТ

Аналізується проблема мислення в контексті розвитку соціокультурної реальності. Досліджено соціальну сутність мислення у вимірах діяльнісного підходу. Показано стратегії розвитку інтелекту і мислення в новій соціокультурній реальності.

Ключові слова: мислення, інтелект, діяльність, соціокультурна реальність, творчість.

ЭВОЛЮЦИЯ МЫШЛЕНИЯ В ПРОСТРАНСТВЕ СОЦИОКУЛЬТУРНОЙ РЕАЛЬНОСТИ: ДЕЯТЕЛЬНОСТНЫЙ АСПЕКТ

В статье анализируется проблема мышления в контексте развития социокультурной реальности. Исследована социальная сущность мышления в измерении деятельностного подхода. Показаны стратегии развития интеллекта и мышления в новой социокультурной

реальности.

Ключевые слова: мышление, интеллект, деятельность, социокультурная реальность, творчество.

THE EVOLUTION OF THINKING IN THE SPACE OF SOCIO-CULTURAL REALITY: ACTIVITY ASPECT

The problem of thinking in the context of the development of the socio cultural reality is analyzed. The social sense of thinking is studied in the area of activity- based approach. The strategies of the intellect and thinking development is shown in the new socio cultural reality.

Keywords: thinking, intellect, socio-cultural reality, creativity.

Вступ. Кожний новий етап культури мислення і пізнання характеризується певним визначальним моментом. Починаючи з епохи Нового часу як епохи становлення науки, все більшої ваги набуває знання, роль якого для соціального, економічного і технологічного прогресу має непересічне значення. Розкриття його сутності – це шлях мислення людини. Можна сказати, що особистісний шлях в розкритті мислення і його змісту – це шлях методології. Вона являє собою мисленнєву рефлексію, шлях думки, але орієнтованої не феноменологічно, а продуманого і свідомо керованої. Мислення являє собою соціокультурне утворення в процесі історичного розвитку; воно постійно змінюється, проходячи в своїй генезі певні цикли, певні етапи. В цьому контексті мислення, виникнувши в певний період – в античній філософії і культурі, і в кожній наступній культурі (Середні віки, епоху Відродження, Новий час, і, безумовно, в сьогоденні), стверджується в новому вимірі, в ситуації певних запитів і вимог, проходячи свій цикл розвитку, постаючи мисленнєвою рефлексією в якості життєвої діяльності.

Виклад основного матеріалу. Історичний досвід показує, що культура не виступає лише сукупністю суто високих цінностей або рафінованих, викристалізованих духовних понять і смислів. Вона не виступає в цій якості хоча б тому, що ніякі цінності, ніякі досягнення не можуть бути в даному випадку гарантом від антикультури – догматизму, тиранії, бюрократичного безуму, соціального невігластва тощо. «Те, що я називаю культурним станом, – говорить М. К. Мамардашвілі, – або, скажімо, станом мислення, це певна історична точка, точка, яка самопідтримується і перебуває живою на божевільно закрученій кривій. І вона має безкультурність не позаду себе. Культура не є чимось, що виникає з хаосу. Хаос і безкультурність не позаду, не попереду, не збоку, а оточують кожен історичну точку. Так само як в математиці раціональні числа оточені в кожній точці ірраціональними числами. В тому числі і тому, що сама культурна форма існування наших думок і мислення (адже без форми нічого не буває), фундаментально передбачає в собі незнання. Тобто певну пустоту, залишену онтологічним облаштуванням і світу, і мислення для того, щоб заповнитися живим актом, живим, напруженим, вольовим станом. Для того, щоб мислення було, повинна бути воля. Це, до речі, і називається чистим мисленням. Це той випадок, коли поняття «мислення» немовби надмірне, оскільки мислення здійснюється не механічно» [2, с. 144]. Тобто мислення завжди є «живий», динамічний процес.

Мислення як процес і як діяльність здійснюється в просторі культури. Сама культура в якості визначальної детермінації світу цінностей має тісний взаємозв'язок з аксіологічним дискурсом, який у своїх багатоваріантних різновидах є однією з домінуючих форм гуманітарного мислення взагалі. Безумовно, попри поширеність цієї форми мислення, її теоретичний і евристичний потенціал для осмислення ситуацій сучасного етапу розвитку людства може бути доповнений іншими інтелектуальними практиками. Вони, в свою чергу, обумовлені розвитком «теоретичного розуму» у всіх його іпостасях. Їх джерелом є деякі особливості свідомості як такої. Адже одне з головних прагнень людини полягає в тому, щоб усьому давати свої характеристики і обґрунтування. Вказана людська якість важлива тому, що в історії мислення часто-густо трапляються випадки, коли якась людська, вельми звичаєва чи характерологічна властивість вибудовує собі власну метафізичну проекцію. Переносючи

себе з царини повсякденності в умоглядний світ, вона починає утверджувати себе як універсальний принцип, що підпорядковує весь обшир людських дій, прагнень, пізнавальних зусиль» [3, с. 26]. Подібний «сценарій» спрацьовує у всіх філософських дискурсах, що маніфестують себе в якості різних мисленневих стратегій. Хоча в реальній практиці мислення різноманітні судження і умовиводи, що існують під назвою «духовно-культурних», здебільшого залишаються в межах процедури проведення межі між «вищим світом» цінностей і світом повсякденного соціального буття.

Ніхто не заперечує, що сфера мислення є результатом розвитку інтелектуальної культури, досягнення якої найбільш повно концептуалізовані у філософії. Зокрема, для І. Канта мислення зводиться до трьох правил: перше – мислити самому; друге – мислити так, щоб бути здатним дивитись одночасно на те, що мислиться, і на свою справу з погляду іншого; третє – мислити несуперечливими образами. Тобто мислити так, щоб не суперечити самому собі. Іншими словами, щоб мислення, перебуваючи в розвитку, в русі, не спотворювало, не руйнувало б саме себе. Отже, «в тому, як розуміється мислення в європейській традиції, вже немовби первісно міститься мислення іншого. Цим іншим, або іншим світом може бути інша людина, інша точка зору, інша перспектива, взагалі інший світ або інший космос» [2, с. 4142]. Тобто інша реальність.

Буття такої реальності постійно створювалося і перетворювалося в процесі розвитку і трансформації європейської культури, в тому числі культури філософського мислення. Так, коли на античну, в першу чергу давньогрецьку філософію «наросла» елліністична і середньовічна онтологія, то філософії в епоху Нового часу довелося все це переосмислити, переструктуризувати у фундаментальному смислі. Зокрема, засновник нової раціоналістичної методології Р. Декарт з цієї точки зору переглянув, переусвідомив увесь існуючий спосіб мислення, заклав основи всієї нової європейської інтелектуальної культури, котра в глибокому смислі є християнською культурою. Тому принцип культури, на відміну від нігілізму, є принципом «я можу». Світ влаштований так, що в моїй індивідуальній точці існує можу, в тому числі: можу мати моральність, можу мати те, що називається безпосередньо аналітичним почуттям. І. Кант не випадково називав це єдиною теодицеєю, виправданням Бога, розумного влаштування світу. Світ розумно влаштований в тому смислі, що в якійсь його точці, яка не знає все, не охоплює все, є очевидність. Це картезіанська очевидність: я мислю – я існую – я можу. А протилежне – дуже просте: «не-я можу». Отже, може завжди хтось інший, частіше всього – тільки Бог» [2, с. 37], – зазначає М. К. Мамардашвілі.

Потрібно враховувати творчий потенціал європейської культури в якості універсальної ідеї, яка покликана пояснити не специфічно європейські, а загальнозначущі сутнісні особливості людського буття, пов'язані з особливостями саме західноєвропейського способу історичного, соціокультурного існування. Важливо враховувати, що лише європейська культура досягла того високого рівня емансипації людської особистості, який дав змогу мислити буття людини як її власний витвір.

Великий крок у цьому напрямку зробила антична філософія, а повною мірою ця емансипація досягається в ренесансному гуманізмі і його подальшому розвитку в релігійному персоналізмі християнської Реформації та автономній добі Просвітництва. Другою вирішальною особливістю європейської культури, яка зумовила її роль творця ідеї культури взагалі, є радикальна секуляризація світу, здійснена на початку Нового часу. «Секуляризація» є процесом звільнення всіх форм життя, соціального устрою, моральних і правових норм, цілей і засобів пізнання від необхідності обґрунтування шляхом звертання до божественного авторитету. Третя особливість західної культури – переорієнтація людської активності на предметно-технологічне освоєння світу. Розгортання цієї діяльності мало наслідком небачене в історії відчуття влади над дійсністю на засадах розуму, розумного (раціонального) цілепокладання, власної волі і продуктивного мислення. Принцип необмеженої раціональності не залишив нічого недоступного людському розуму і здатності розуміння. Раціоналізація дійсності ввела «апріорність в пізнання та осмислення світу і апріорність людського взаєморозуміння в процесі комунікації і взаємодії» [3, с. 22-23]. На

основі вказаних рис новоєвропейської цивілізації можна зрозуміти як її історичну унікальність, так і закономірність виникнення ідеї культури як способу осмислення людського життя. Причому саме в новоєвропейській інтелектуальній традиції, яка визначила багато в чому шляхи світової цивілізації.

Важливою особливістю мислення як способу пізнання є те, що воно може бути представлено в якості діяльності; з одного боку, як діяльність конкретних індивідів (особистостей), з іншого – як деіндивідуальна діяльність. Для неї характерні механізми відтворення розподілу праці і кооперації, трансляції досвіду і знань, комунікації, реалізації певних цілей (вирішення проблем і завдань), і ряд інших. В своєму загальному визначенні розуміння діяльності як специфічно людського способу відношення до світу ґрунтується на тому безумовному факті, що людське буття являє собою життя в культурі. Формування, навчання, виховання людей як соціальних індивідів передбачає засвоєння норм культури. Подальша продуктивна життєдіяльність індивідів базується на володінні цими нормами, а сам соціально-історичний, економічний розвиток обумовлюється творчими винаходами нових культурних правил, норм і парадигм. Іншими словами, діяльність – це активність в культурі, і цей смисл і визначає зміст поняття діяльності індивіда в соціумі. Подальша конкретизація цього поняття, яке задає демаркаційну лінію «людського світу» («світу людини») котра окреслює контури його простору, неминуче може здійснюватися в руслі експлікації уявлень про формування, функціонування і розвиток соціокультурних парадигм. На основі цих міркувань виникає поняття «діяльнісного підходу», органічно пов'язаного з культурно-історичною концепцією розвитку суспільства і породженої ним людини. Розглядаючи діяльність як специфічно людський тип ставлення до дійсності, «діяльнісний підхід» виходить з того, що цей тип відношення визначається «історично виробленими соціокультурними програмами» [5, с. 109].

Діяльність, в тому числі і мисленнєва (мислєдіяльність), яка передбачає соціокультурні та інтелектуальні основи, передумови і норми, може здійснюватися на двох рівнях. По-перше, це діяльність, пов'язана з освоєнням і використанням, застосуванням вироблених в історичному розвитку соціокультурних способів зміни і перетворенні дійсності, зафіксованих в певних установках, нормах, програмах, які задають певну парадигму креативної та мисленнєвої діяльності. Діяльність, засновану на використанні, застосуванні наявних способів і норм, таким чином, можна назвати діяльністю в рамках певної парадигми, або внутрішньопарадигмальною діяльністю» [1, с. 73-82]. Оскільки вихідні основи даної парадигми обумовлюють певний спосіб відношення до світу, і, тим самим, спрямованість діяльності, її цілеорієнтири, то внутрішньопарадигмальна діяльність виступає як діяльність мислення на доцільну зміну і смислове перетворення дійсності.

В своїй генезі кожна внутрішньопарадигмальна діяльність на основі культурних норм бере витоки все-таки в творчих актах мислення по створенню вихідних установок культурної парадигми. Іншими словами, в основі кожної культурної традиції, в її існуванні і відтворенні знаходиться подія її творчості. В цьому полягає корінна відмінність людського буття від простого (повсякденного) вітального існування. Активне, творче начало діяльності в найбільшій мірі виявляє себе, звичайно, в діяльності з розвитку наявних форм культури, відповідних способів мислення, пов'язаних з ними когнітивних установок і норм. Саме в мисленнєвій діяльності на цьому рівні, на висоті її можливостей розкривається специфіка «феномену людини». Діяльність, яка пов'язана з перебудовою, перетворенням своїх основ, передбачає цілепокладання, тому є цілепокладаючою діяльністю. Саме при переході від доцільної діяльності до діяльності цілепокладаючої в повній мірі «відкриваються перспективи активної мисленнєвої діяльності, а також свободи як умови творчості» [5, с. 111].

При всіх визначеннях творчості на висоті їх теоретичних можливостей потрібно пов'язувати її з винайденням нових програм соціокультурної діяльності, нових мисленнєвих парадигм в будь-яких інтелектуальних формах і видах, нових, більш глибоких і широких способів відношення до дійсності, і пов'язаних з ними культурних, духовних смислів і

цінностей, зокрема цінності свободи. Стосовно філософського смислу свободи творчості, то відповідно до традиції в її змісті знаходиться здатність вибудовувати і здійснювати власну програму діяльності, реалізовувати свої творчі потенції, засновані на можливостях продуктивного мислення, долаючи тиск будь-яких перепон, – чи то зовнішнє природне середовище, чи соціальний устрій, чи егоїстичні інтереси оточуючих індивідів, або власна особистісна недосконалість. Свобода пов'язана з розширенням горизонту свого ставлення до світу і до самого себе, що передбачає «відкритість» мислення і можливість «вписування» в більш повні і багаті контексти буття.

Висновки. Вся історія людського суспільства, матеріальної і духовної культури людини являє собою, таким чином, процес «розгортання», реалізації творчого відношення людини до оточуючого її світу, що знаходить вираз в пошуку нових стратегій мислення, на основі яких вибудовуються нові способи і програми діяльності. Зокрема інтелектуально-мисленнєвої. Ця здатність до перманентного подолання наявних рівнів «включення» в дійсність, вихід за її межі на нові горизонти взаємодії з реальністю, що передбачає зміни і внутрішнього світу людини («трансценденції»), дійсно постає специфічною особливістю людського буття, діяльності і мислення. В цьому контексті діяльність мислення (мислєдіяльність) виступала в традиції філософського пізнання. Насамперед в якості певної інтерпретації людської особливості трансцендентування горизонтів свого існування.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Кун Т. Структура научных революций / Т. Кун. – М. : АСТ: АСТ Москва, 2009. – С. 73-82.
2. Мамардашвили М. К. Как я понимаю философию / М. К. Мамардашвили. – М. : Культура, 1992. – С. 144.
3. Пролеев С. В. Модерна культура і глобальні трансформації сучасності // Ідея культури: виклики сучасної цивілізації. – К. : Альтерпрес, 2003. – С. 26.
4. Хайдеггер М. Время и бытие / М. Хайдеггер. – М. : Республика, 1993. – С. 221.
5. Швырев В. С. О деятельностином подходе к истолкованию «феномена человека» / В. С. Швырев // Вопросы философии. – 2001. – № 2. – С. 109.

Кавалеров Анатолий Анатольевич доцент кафедри філософії, соціології і менеджмента соціокультурної діяльності державного університету «Южноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»

УДК 122/129+ 331.5.024.54+316.3

ПРОБЛЕМЫ РАЗВИТИЯ МЕНЕДЖМЕНТА СОЦИОКУЛЬТУРНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ В СОВРЕМЕННОМ УКРАИНСКОМ ОБЩЕСТВЕ

Анализируются проблемы развития специальности менеджмент социокультурной деятельности. Утверждается значение творческой личности в современном украинском обществе. Изучается роль социокультурной сферы в развитии личности. Предлагается направленность высшего образования на профессиональную компетентность и морально-нравственные качества творческой личности.

Ключевые слова: менеджмент социокультурной деятельности, менеджер, социокультурная деятельность, социокультурная сфера, профессиональная компетентность, высшее образование, качество образования, творческая личность.

ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ МЕНЕДЖМЕНТУ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В СУЧАСНОМУ УКРАЇНСЬКОМУ СУСПІЛЬСТВІ

Аналізуються проблеми розвитку спеціальності менеджмент соціокультурної